

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.**
Jilská 1, Praha 1
Tel./fax: 286 840 129
E-mail: milan.tucek@soc.cas.cz

Dovolená 2011

Technické parametry

Výzkum:	<i>Naše společnost 2011, v11-09</i>
Realizátor:	<i>CVVM, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
Termín terénního šetření:	<i>5. – 12. 9. 2011</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Region (Oblasti NUTS 2), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Počet dotázaných:	<i>984</i>
Metoda sběru dat:	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>OR.240, OR.241, OR.242, OR.243, OR.244a až OR.244m, OR.245a až OR.245c.</i>
Zveřejněno dne:	<i>3. října 2011</i>
Zpracoval:	<i>Milan Tuček</i>

V září 2011 CVVM předložilo svým respondentům řadu otázek zaměřených na trávení dovolené. Byly to jednak otázky zjišťující, zda naši dotázaní měli letos v létě dovolenou a kde ji strávili, jednak obecné otázky zjišťující preference ve způsobu trávení dovolených a postoje k dovolené vůbec.

Fakta o letošní dovolené, srovnání s rokem 2000 a 1993

Dovolenou letos v létě měly zhruba tři pětiny dotázaných (61,4%). Oproti roku 2000 se zvýšil podíl lidí, kteří nebyli v létě nějakou dobu na dovolené o téměř desetinu (o 8,5%). Porovnáme-li mezi sebou základní socioekonomické skupiny, zjistíme, že k poklesu letních dovolených došlo především u důchodců (v roce 2011 nebylo na dovolené 70%, v roce 2000 nebylo 47%), pak u studentů a učňů (letos nebylo 25%, v roce 2000 11%) a mezi dělníky (letos nebylo na dovolené 35%, v roce 2000 20%). Pokles dovolených mezi důchodci může být způsoben tím, že tito vyjíždějí na dovolenou mimo letní sezónu. Mezi studenty by mohl být pokles vysvětlen tím, že ve větší míře než před deseti lety během prázdnin pracují. To, že dělníci si neberou ve větší míře v létě dovolenou může být způsobeno situací na trhu práce (sezónnost ve stavebnictví, v zemědělství a

lesnictví, potřeby automobilek a s ní souvisejících výrob...) na straně jedné a napjatým rozpočtem jejich domácností na straně druhé.

Pokud se zaměříme jen na ekonomicky aktivní populaci, kde dovolená má zřetelně vymezený význam, tak s výjimkou výše uvedených dělníků, k většímu posunu v podílech těch, kteří byli či nebyli na dovolené během desetiletého období nedošlo. Platí, že mezi podnikateli (OSVČ) je podíl těch, kteří měli v létě dovolenou, relativně nižší (70%), mezi manažery (vedoucími pracovníky) pak nejvyšší (82%). Za zmínku stojí, že v podskupině nekvalifikovaných dělníků nebylo letos v létě na dovolené 40%. I když nemáme z našich výzkumů srovnatelná data z minulých let (poslední údaje jsou z roku 2000, ve výzkumech z devadesátých let byla otázka cílena na ekonomicky aktivní populaci – tehdy zhruba čtvrtina pracujících lidí nebyla v létě na dovolené, což je opět více méně shodný údaj s letošním výsledkem), lze tvrdit, že situace v trávení dovolených mezi zaměstnanými lidmi se nezměnila. Víme, že naše zjištění je v určitém rozporu s údaji z cestovních kanceláří z posledních let, se zkušenostmi majitelů hotelů a provozovatelů kempů. Znamená to, že se nejspíš lidé vrátili na své chaty a chalupy, či zůstávají více doma, ale na podporu tohoto vysvětlení nemáme v našich datech dostatečnou evidenci. Určité srovnání způsobu trávení dovolené s rokem 2000 svědčí naopak o nárůstu dovolených jak mimo domov, tak především mimo republiku.

Tabulka: Kde jste strávil největší část Vaší dovolené nebo prázdnin (v %).

	2011	2000
Doma ve svém bydlišti	16,3	25,2
Na chatě, chalupě	19,9	45,1
Na jiném místě v ČR	24,5	
V zahraničí u moře	32,3	29,5
Jinde v zahraničí	7,0	

V roce 1993 (první naše údaje po roce 1989), bylo na zahraniční dovolené jen 16% (plus 1,8% těch, kteří byli na Slovensku) z těch, kteří měli v létě dovolenou. Přes cestovní kancelář si organizovalo dovolenou 30% dotázaných, v roce 2000 to bylo 22% (plus 4% dotázaných, kteří uvedli, že měli dovolenou „od podniku“), v roce 1993 13% (+12% „podnikových“)

Tabulka: Spokojenost s dovolenou (v %)

	2011	2000
Velmi spokojen	51,7	43,8
Spíše spokojen	44,0	48,9
Spíše nespokojen	4,0	6,2
Velmi nespokojen	0,3	0,4

Spokojenost s dovolenou se během deseti let zvýšila téměř o osm procent (odpověď „velmi spokojen“), což nejspíš souvisí se zvýšením kvality služeb v

domácím cestovním ruchu a s kvalitnější nabídkou cestovních kanceláří a také s nárůstem nabízených možností výběru, jak trávit dovolenou.

Postoje a názory na dovolenou po patnácti letech (2011 versus 1996)

V zářijovém výzkumu jsme se po patnácti letech vrátili ke zjišťování představ o ideální dovolené, k názorům na dovolenou vůbec a k dalším postojům, které s trávením dovolené souvisejí. Cílem bylo zjistit, zda a jak se během relativně dlouhého časového období změnila názory veřejnosti.

Tabulka: Rozložení odpovědí na jednotlivé položky otázky: S dovolenými bývá spojena řada zvyklostí. Řekněte mi prosím, zda následující tvrzení platí také pro Vás. (v %)

2011	1	2	3	4
O dovolené chci hlavně poznat něco nového	29,1	45,3	20,3	3,3
Dovolenou využívám hlavně k návštěvě příbuzných a známých	7,9	29,8	36,4	24,9
O dovolené se snažím utratit co nejméně	12,1	28,7	43,9	11,7
Pokud jde o mne, bez dovolené bych se klidně obešel	11,1	20,9	27,4	37,3
O dovolené si posiluji zdraví, zlepšuji fyzickou kondici	12,0	35,1	35,6	14,9
O dovolené si chci hlavně změnit prostředí, být jinde než doma	40,6	37,1	15,5	4,8
Když jde o dovolenou, tak na peníze nekoukám	6,9	30,8	38,2	18,1
O dovolené doháním věci, které během roku těžko stihnu	9,0	25,3	34,5	29,0
O dovolené rád jen tak lenoším	22,9	47,8	20,7	7,8
Na dovolenou jezdím hlavně do ciziny	10,5	21,0	34,7	33,3
Mám problém udělat si čas na dovolenou	5,1	18,8	36,1	38,0
Nejlepší dovolená je na chatě či chalupě*	12,7	25,3	25,4	14,3
Při plánování dovolené se řídím hlavně zájmy rodiny či partnera	18,7	48,2	14,8	8,5

Pozn.: 1 rozhodně ano, 2 spíše ano, 3 spíše ne, 4 rozhodně ne

Dopočet do 100% jsou odpovědi „nevím“, netýká se

*U této položky odpověď „netýká se“ uvedlo 15%, neví 7% (v roce 1996 uvedlo „netýká se“ 24% a „neví“ 8%)

Rozložení míry souhlasu a nesouhlasu s uvedenými výroky, které více či méně souvisejí s dovolenou, je i bez srovnání v čase zajímavé samo o sobě. Bez dovolené by se obešla téměř třetina dotázaných (součet rozhodně a spíše ano), třetina dotázaných spojuje svojí dovolenou s cestováním do ciziny, dvě pětiny dotázaných se snaží utratit o dovolené co nejméně, naopak (jiné) dvě pětiny o dovolené na peníze nehledí. Osm z deseti dotázaných chce být o dovolené někde jinde než doma, tři čtvrtiny chtějí poznat něco nového. Obojí je trochu v rozporu s tím, že dvě pětiny lidí o dovolené rádi jen tak lenoší.

Porovnáme-li výsledky zjištěné před patnácti lety s letošním zářijovým výzkumem, zjistíme, že až tak k velkému názorovému posunu nedošlo. Když si

uvědomíme, co se vše ve společnosti v průběhu patnácti let změnilo, tak jde o překvapivý výsledek. Rozdíly ve většině dotazovaných výroků jsou v řádu několika procent, takže nemá smysl zatěžovat text analogickou tabulkou procentního rozložení odpovědí. Pouze u následujících výroků došlo k podstatným posunům (viz tabulka).

Položky, kde došlo mezi roky 2011 a 1966 ke statisticky významnému posunu v rozložení odpovědí (v %):

1996	1	2	3	4
O dovolené chci hlavně poznat něco nového	35,9	35,2	16,4	3,9
O dovolené se snažím utratit co nejméně	9,3	26,2	40,2	17,1
Pokud jde o mne, bez dovolené bych se klidně obešel	8,6	17,8	22,5	43,5
O dovolené rád jen tak lenoším	13,3	36,1	29,1	14,7

Pozn.: 1 rozhodně ano, 2 spíše ano, 3 spíše ne, 4 rozhodně ne
Dopočet do 100% jsou odpovědi „nevím“, netýká se

Nejpodstatnější posun (o 30% v souhlasných odpovědích) je v názoru na lenošení. Zdá se, že lenošení ve veřejném mínění ztratilo negativní konotaci (lenost není vlastnost hodná moderního člověka v liberální společnosti) a je vnímáno jako určitý (žádaný) model prožívání dovolené (u moře). Na úkor toho se zřejmě snížil zájem lidí o dovolené poznávat něco nového (v odpovědi rozhodně ano téměř o 7%). Zvýšil se podíl těch (o 7%), kteří by se bez dovolené obešli, a podobně i těch, kteří se snaží o dovolené utratit co nejméně. Posledně zmíněné posuny by asi bylo možné spojit s určitým růstem napětí v rodinných rozpočtech či nárůstem finančních nákladů spojených s dovolenou. Za pozornost stojí, že se nezměnilo rozložení odpovědí u výroku preferujícího dovolenou na chatě nebo chalupě, avšak podíl těch, kterých se výrok týká (tj. mají možnost trávit dovolenou tímto způsobem), se zvýšil v letošním roce na 85% (ze 75%).

I když názorové posuny s jedinou výjimkou byly v řádu několika procent, tak faktorová analýza prokázala, že přeci jen došlo k určité restrukturalizaci názorového spektra. (Analýza byla provedena jen pro ty dotázané, kteří se vyjádřili ke všem výroům souhlasně či nesouhlasně. Z analýzy tudíž byli vyloučeni ti, kteří uvedli odpovědi „nevím“ nebo „netýká se“.)

V roce 2011 se výroky strukturovaly do čtyř obecnějších rovin:

1. Nedovolená: obešel bych se bez ní, dohánění restů, mám problém si na ni udělat čas, utratit co nejméně peněz, chata či chalupa, u známých příbuzných.
2. Opravdová dovolená: poznat něco nového, změnit prostředí, hlavně cizina, posílit kondici
3. Dovolená na pláži: na peníze neberu ohled, jen lenořit, hlavně cizina
4. Dovolená na chalupě: lenošení, s rodinou, chata či chalupa.

Před patnácti lety byla strukturace výroků následující:

1. Opravdová dovolená: poznat něco nového, změnit prostředí, hlavně cizina, posílit kondici (plus odmítnutí chaty a názoru, že dovolená není potřeba)
2. Finanční nároky dovolené: utratit co nejméně + odmítnutí názoru rozhazování peněz a dovolené v cizině
3. Nedovolená (bez udání místa a nákladů): obešel bych se bez ní, dohánění restů, mám problém si na ni udělat čas
4. Rodinná dovolená na chalupě: ohled na rodinu, chata či chalupa
5. Dovolená=lenošení: jen lenořit + návštěvy známých a příbuzných

Porovnáme-li obě strukturace, je zřejmé, že lenošení opravdu získalo jiný obsah a je spojováno s dovolenou v přímořských střediscích a rozhazovačností. Utrácení či šetření peněz již není samostatnou dimenzí a váže se na určitý model dovolené. Podobně pak „nedovolená“ se navázala na šetření penězi a chalupu. Naopak opravdová dovolená ztratila část své exkluzivity – letos se již nevynezuje jako opak trávení dovolené na chalupě.

Kromě výše uvedené baterie výroků jsme v letošním výzkumu zopakovali i tři způsoby pracovního trávení dovolené (opravy a údržba domu, chaty, zavařování a konzervování, péče o hospodářství). Na rozdíl od výše sledovaných výroků zde došlo k významným posunům. Lidé (rodiny, domácnosti) se významně méně o dovolené věnují údržbě a opravám svých nemovitostí a výrazně méně zavařují na zimu. To nepochybně odráží změněnou situaci na trhu služeb a potravin a možnost lidí a domácností si zajistit uvedené potřeby jiným způsobem než svépomocně. Přesto existuje stále vysoké procento těch, kteří si o dovolené provádějí opravy či údržbu a kteří doma zavařují. Do jaké míry jsou svépomocné opravy a údržba otázkou nutnosti (nedostatek finančních prostředků na zedníka, malíře,...) či nedůvěry k současným řemeslníkům, a nebo hobby, které je v posledních letech podporované rozsáhlou sítí obchodů pro domácí kutily či chataře a zahrádkáře, nedovedeme z našich dat odpovědět. Trvajícím oblíbením zavařování bude spojena zřejmě s oblíbením sběru lesních plodů, se zahrádkářstvím, s rodinnými recepty apod. než s nedostatkem peněz na nákup odpovídajícího sortimentu potravin.

Tabulka: Rozložení odpovědí na jednotlivé položky otázky: Jak vyjadřují tato tvrzení zvyklosti ve Vaší domácnosti (v %).

	rok	1	2	3	4
Alespoň část dovolené zpravidla použijeme na opravy a údržbu bytu, domu, chaty, či chalupy	2011	13,4	34,0	26,7	24,8
	1996	17,0	40,5	18,2	15,2
Alespoň část dovolené zpravidla zavařujeme, konzervujeme, děláme zásoby potravin na zimu	2011	8,4	25,3	25,1	40,4
	1996	13,7	35,9	23,0	20,4
Péče o domácí hospodářství nám brání jet někam na dovolenou*	2011	4,1	6,7	15,2	44,5
	1996	3,6	10,3	17,6	38,3

1 rozhodně ano, 2 spíše ano, 3 spíše ne, 4 rozhodně ne
Dopočet do 100% jsou odpovědi „nevím“, netýká se

*Kolem 30% dotázaných v obou letech odpovědělo, že si jich tato položka netýká